

International
Labour
Organization

► Raportarea și înregistrarea accidentelor de muncă și a bolilor profesionale în Republica Moldova

- ▶ **Raportarea și înregistrarea
accidentelor de muncă și a bolilor
profesionale în Republica Moldova**

Drepturi de autor © Organizația Internațională a Muncii 2021
Publicat pentru prima dată în 2021

Publicațiile Biroului Internațional al Muncii beneficiază de drepturi de autor în temeiul Protocolului 2 al Convenției universale privind drepturile de autor. Cu toate acestea, fragmente scurte din acestea pot fi reproduse fără autorizație, cu condiția indicării sursei. Pentru drepturile de reproducere sau traducere, cererea trebuie făcută la Publicațiile OIM (Drepturi și licențe), Biroul Internațional al Muncii, CH-1211 Geneva 22, Elveția sau prin e-mail: rights@ilo.org. Biroul Internațional al Muncii salută astfel de cereri.

Bibliotecile, instituțiile și alți utilizatori înregistrați la o organizație pentru drepturi de reproducere pot face copii în conformitate cu licențele eliberate acestora în acest scop. Vizitați www.ifrro.org pentru a găsi organizația pentru drepturile de reproducere din țara dumneavoastră.

OIM. 2021. *Raportarea și înregistrarea accidentelor de muncă și a bolilor profesionale în Republica Moldova*; Echipa de Asistență Tehnică pentru Munca Decentă și a Biroului de Țară pentru Europa Centrală și de Est al OIM din Budapesta (DWT/CO-Budapesta). – Budapesta: OIM, 2021

ISBN 9789220352021 (web PDF)

Disponibil și în Engleză:

Reporting and recording of work accidents and occupational diseases in the Republic of Moldova

OIM ETMD și Biroul de țară pentru Europa Centrală și de Est

Denumirile utilizate în publicațiile OIM, care sunt în conformitate cu practica Organizației Națiunilor Unite, și prezentarea materialelor din acestea nu implică exprimarea a niciunei opinii din partea Biroului Internațional al Muncii cu privire la statutul juridic al niciunei țări, zone sau teritoriu sau al autorităților sale, sau privind delimitarea frontierelor sale.

Responsabilitatea pentru opiniile exprimate în articole semnate, studii și alte contribuții revine exclusiv autorilor lor, iar publicarea nu constituie o aprobare de către Biroul Internațional al Muncii a opiniilor exprimate în acestea.

Referirea la denumiri de firme și produse și procese comerciale nu implică aprobarea lor de către Biroul Internațional al Muncii, iar nementiionarea unei anumite firme, produs sau proces comercial nu este un semn de dezaprobare.

Informații despre publicațiile OIM și produsele digitale pot fi găsite la: www.ilo.org/publns

Imagine pe copertă © Freepik.com

► Cuprins

► Rezumat	v
► Introducere	vii
► 1. Sistemul curent de raportare a accidentelor de muncă în Republica Moldova	1
1.1. Analiza cadrului legal și instituțional	1
1.2. Raportarea accidentelor de muncă	2
(1) Comunicarea despre producerea accidentelor de muncă	2
(2) Cercetarea accidentelor de muncă	3
(3) Înregistrarea și evidența accidentelor de muncă	5
(4) Rapoartele Anuale ale Inspectoratului de Stat al Muncii	5
(5) Biroul Național de Statistică	5
(6) Casa Națională de Asigurări Sociale	6
► 2. Sistemul curent de raportare a bolilor profesionale în Republica Moldova	7
2.1. Analiza cadrului legal și instituțional	7
2.2. Raportarea bolilor profesionale	8
(1) Semnalarea privind bolile profesionale	8
(2) Cercetarea cazurilor de suspiciune a bolilor profesionale	9
(3) Declararea cazurilor de boală profesională	11
(4) Înregistrarea și raportarea cazurilor de boală profesională	11
► 3. Statistici privind accidentele de muncă și bolile profesionale	13
3.1. Analiza datelor raportate	13
(1) Bolile profesionale	13
(2) Sumarul cercetărilor accidentelor de muncă efectuate de către Inspectoratul de Stat al Muncii	14
(3) Statistici privind accidentele de muncă ale Biroului Național de Statistică	15
(4) Statistici ale indemnizațiilor de asigurări sociale legate de muncă	19
(5) Concluzii finale	20
3.2. Sub-raportarea accidentelor de muncă	20
3.3. Provocările sub-raportării și raportării eronate	22
► 4. Concluzii și recomandări	25
► Referințe	29

► Lista tabelor

Tabelul 1.1.	Modelul procesului verbal de cercetare a accidentului de muncă	3
Tabelul 1.2.	Date privind accidentele de muncă din rapoartele anuale ale Inspectoratului de Stat al Muncii	5
Tabelul 1.3.	Formularul de raportare a accidentelor de muncă către Biroul Național de Statistică	6
Tabelul 2.1.	Lista bolilor profesionale în Republica Moldova	7
Tabelul 2.2.	Modelul procesului verbal de cercetare a cazului de suspiciune a bolii profesionale	9
Tabelul 3.1.	Numărul de cazuri de boli profesionale înregistrate, 2012–2020	13
Tabelul 3.2.	Sumarul cercetărilor accidentelor de muncă, 2016–2020	14
Tabelul 3.3.	Statistici privind accidentele de muncă, 2016–2020	16
Tabelul 3.4.	Numărul de accidente de muncă pe activități economice și sexe, 2017–2020	16
Tabelul 3.5.	Numărul de accidente de muncă mortale pe activități economice și sexe, 2017–2020	17
Tabelul 3.6.	Zile de incapacitate temporară de muncă pierdute pe activități economice, 2017–2020	18
Tabelul 3.7.	Numărul de indemnizații pentru accidente de muncă, după tip, 2016–2019	20
Tabelul 3.8.	Ratele de incidență a accidentelor de muncă totale și mortale în Republica Moldova și o selecție de țări ale UE, în medie 2014–2018	20
Tabelul 3.9.	Raportul dintre totalul accidentelor de muncă și cele mortale raportate în Republica Moldova și în anumite țări ale UE, media anilor 2014–2018	22

Rezumat

Republica Moldova a dezvoltat un cadru legal privind cercetarea accidentelor de muncă și a bolilor profesionale, care este în mare parte aliniat cu Codul de practici al OIM privind înregistrarea și notificarea accidentelor de muncă și a bolilor profesionale. Cu toate acestea, Moldova nu are capacitatea instituțională de a impune pe deplin respectarea efectivă a legislației privind raportarea.

Numeroase dovezi sugerează sub-raportarea accidentelor de muncă, în special a accidentelor non-mortale sau non-grave în Republica Moldova. În comparație cu o selecție de țări europene, Republica Moldova raportează rate de incidență a accidentelor de muncă de mai multe ori mai mici, dar rate de incidență a accidentelor mortale de mai multe ori mai mari. Mai mult, datele privind prestațiile și indemnizațiile de asigurări sociale sugerează că un număr mare de cazuri de accidente de muncă au fost clasificate ca fiind în afara muncii. În special, există o deficiență gravă în raportarea bolilor profesionale. În pofida faptului că procedura stabilită pentru stabilirea diagnosticului de boli profesionale este în vigoare, un număr foarte mic de cazuri sunt înregistrate în registrul național al bolilor profesionale în Republica Moldova.

Un grad considerabil de sub-raportare și raportare eronată a accidentelor de muncă poate fi legat de domeniul de aplicare și capacitatea instituțională limitată a Inspectoratului de Stat al Muncii, capacitatea limitată a angajatorilor și lipsa specialiștilor competenți în SSM, sensibilizarea redusă a angajaților cu privire la drepturile și beneficiile acestora, descurajare financiară pentru angajatori datorate disparității indemnizațiilor de securitate socială și a unei mari părți a lucrătorilor implicați în economia informală și a lucrătorilor independenți care se află în afara domeniului de aplicare a inspecțiilor regulate a muncii.

În Republica Moldova, mai multe instituții sunt responsabile pentru colectarea datelor privind accidentele de muncă și bolile profesionale, dar nu există un mecanism de coordonare sau o bază de date electronică centralizată privind raportarea și înregistrarea accidentelor de muncă la nivel național. Datele statistice disponibile privind accidentele de muncă sunt parțial conforme cu standardele Eurostat și NACE, oferind doar o selecție de informații cheie despre accidentele de muncă. Pentru a formula o politică de securitate și sănătate în muncă bazată pe dovezi, este de dorit să se analizeze datele privind accidentele de muncă, luând în considerare factori precum: ocupația, statutul de angajare, vârsta, dimensiunea întreprinderii, tipul de accidentare, partea vătămată corpului, expunerea la risc și mediul de lucru. De asemenea, legislația din Republica Moldova nu prevede notificarea evenimentelor și incidentelor periculoase care nu au ca rezultat un accident de muncă (evitate la limită).

Pe baza evaluării sistemelor naționale de raportare a accidentelor de muncă și a bolilor profesionale din Republica Moldova, se fac următoarele recomandări:

- În calitate de autoritate unică responsabilă cu aplicarea securității și sănătății în muncă și cercetarea accidentelor de muncă, Inspectoratul de Stat al Muncii ar trebui să își îmbunătățească capacitatea instituțională de a efectua inspecții integrate (acoperind securitatea și sănătatea în muncă, relațiile de muncă, condițiile generale de muncă și alte aspecte de către un singur inspector) în conformitate cu standardele internaționale ale muncii, în special Convențiile OIM Nr. 81 și Nr. 129. În această privință, este necesar să se revizuiască legislația actuală, care se bazează parțial pe sistemul delictual, unde inspectorul verifică mai întâi orice vină pentru producerea accidentului de muncă. Similar, legislația actuală care permite doar vizite de control anunțate de inspecție a muncii ar trebui revizuită.
- Este necesar de a îmbunătăți conformarea angajatorilor privind raportarea accidentelor de muncă. Instruiri și ghidări necesare ar trebui să fie asigurate angajatorilor, pentru ai ajuta să fie conformi obligațiilor legale privind cercetarea accidentelor de muncă la nivel de întreprindere, în special pentru întreprinderile mici, care nu au specialiști desemnați în SSM. Recenta ratificare a Convenției OIM Nr.

161 de către Republica Moldova ar putea contribui la dezvoltarea mai multor opțiuni pentru serviciile de SSM.

- Angajații ar trebui să fie conștienți de drepturile și beneficiile lor în cazul accidentelor de muncă și a bolilor profesionale și ar trebui să le exercite fără nicio reticență sau senzație de frică de a pierde locul de muncă. În același timp, angajații și sindicatele ar trebui să își consolideze capacitatea în materie de securitate și sănătate în muncă și cercetarea accidentelor de muncă. Este crucial de a oficializa un număr mare de lucrători în economia informală, care este estimată la circa 25,1% din totalul populației angajate în 2018.
- Disparitatea existentă în legislația privind asigurarea socială în ceea ce privește obligațiile angajatorilor între indemnizațiile legate de muncă și cele nelegate de muncă ar trebui eliminată, întrucât în prezent angajatorii trebuie să plătească primele 20 de zile de prestații în cazul accidentelor de muncă, în timp ce în cazul incapacității temporare de muncă cauzate de boli obișnuite aceștia trebuie să plătească primele 15 zile. Din acest motiv, unii angajatori pot descuraja angajații să raporteze accidentele de muncă. Casa Națională de Asigurări Sociale ar trebui să revizuiască și să faciliteze procedura administrativă pentru solicitarea indemnizațiilor legate de muncă.
- Inspectoratul de Stat a Muncii și Biroul Național de Statistică ar trebui să dezvolte un mecanism de coordonare pentru colectarea și analiza statisticilor privind accidentele de muncă. Dezvoltarea unei baze de date naționale privind accidentele de muncă și bolile profesionale ar trebui luată în considerare pentru a asigura accesul și schimbul de date de către instituțiile relevante. Pentru a putea servi drept bază de dovezi pentru strategia SSM, datele despre accidentele de muncă ar trebui analizate mai detaliat, în conformitate cu metodologia Statisticilor europene privind accidentele la locul de muncă (ESAW) ale Eurostat.
- Există o necesitate urgentă de a revigorării sistemul de raportare și înregistrare a bolilor profesionale. Ca prim pas pentru îmbunătățire, medicii de familie ar trebui să fie instruiți și sensibilizați cu privire la importanța detectării factorilor de risc profesional subiacenți în etapa examinărilor medicale, spre deosebire de concentrarea asupra tratării simptomelor pacientului.

Există un spațiu considerabil de îmbunătățire a raportării și înregistrării accidentelor de muncă și a bolilor profesionale în Republica Moldova. Principalele constatări și recomandări formulate în acest raport vor contribui la construirea unui sistem național eficient de securitate și sănătate în muncă în Republica Moldova. OIM este gata să sprijine acest proces în cadrul proiectului curent de cooperare pentru dezvoltare „Protejarea lucrătorilor și asigurarea unor condiții de muncă decente și sigure în perioada crizei COVID-19 și a recuperării după aceasta în Moldova”.

Introducere

Colectarea, înregistrarea și notificarea datelor privind accidentele de muncă și bolile profesionale sunt esențiale pentru formularea politicilor de securitate și sănătate în muncă bazate pe dovezi și stabilirea priorităților și a obiectivelor pentru acțiuni preventive. Cu toate acestea, țările din Europa Centrală și de Est, inclusiv Republica Moldova, se confruntă cu provocări majore de sub-raportare a accidentelor de muncă non-mortale și a sistemelor disfuncționale de registre naționale ale bolilor profesionale.

În cadrul proiectului OIM „Protejarea lucrătorilor și asigurarea unor condiții de muncă decente și sigure în perioada crizei COVID-19 și a recuperării după aceasta în Moldova”, OIM a efectuat analiza sistemului curent de raportare, colectare de date și analiză a accidentelor de muncă și bolilor profesionale în Moldova. Scopul acestui raport este de a sprijini efortul național de îmbunătățire a sistemelor de raportare și înregistrare a accidentelor de muncă și a bolilor profesionale.

Acest raport este organizat după cum urmează. Capitolele 1 și 2 analizează actualul sistem de raportare a accidentelor de muncă și, respectiv, a bolilor profesionale. Ambele capitole analizează cadrul legal și instituțional și sistemele de raportare și notificare, precum și examinează conformitatea acestora cu codul de practici al OIM privind înregistrarea și notificarea accidentelor de muncă și a bolilor profesionale. Capitolul 3 analizează sistemul statistic național al accidentelor de muncă și al bolilor profesionale. De asemenea, analizează amploarea sub-raportării, motivele și consecințele acesteia. Capitolul 4 încheie concluziile raportului și oferă recomandări pentru îmbunătățirea sistemului de raportare a datelor în Moldova.

Acest raport a fost elaborat de către Victor Gîlca, consultant OIM, sub îndrumarea lui Kenichi Hirose, Specialist Principal în Protecția Socială, Oficiul OIM pentru Europa Centrală și de Est, pe baza consultărilor și interviurilor reprezentanților instituțiilor de stat și a partenerilor sociali, precum și analiza documentară a rapoartelor disponibile cu privire la problemele legate de securitatea și sănătatea în muncă în Republica Moldova. Raportul a fost revizuit de către Arsenio Fernandez, Specialist în Administrația Muncii, Inspecția Muncii și SSM și Tzvetomira Radoslavova, Ofițer Tehnic pentru Respectarea Legislației și Dreptului Muncii al Departamentului pentru Administrația Muncii, Inspecția Muncii și Securitatea și Sănătatea în Muncă (LABADMIN/OSH), OIM Geneva.

Sperăm că constatările și recomandările cheie formulate în acest raport vor contribui la formularea acțiunilor strategice de îmbunătățire a raportării și înregistrării datelor care vor duce la un sistem național de securitate și sănătate în muncă mai bun în Republica Moldova.

1. Sistemul curent de raportare a accidentelor de muncă în Republica Moldova

► 1.1. Analiza cadrului legal și instituțional

Principalele acte legislative care reglementează raportarea accidentelor de muncă includ Codul Muncii (Titlul IX), Legea Nr. 186 din 2008 privind securitatea și sănătatea în muncă și Hotărârea Guvernului Nr. 1361 din 2005 privind aprobarea Regulamentului privind modul de cercetare a accidentelor de muncă.

Legea Nr. 140 din 2001 privind Inspectoratul de Stat al Muncii atribuie Inspectoratului de Stat al Muncii supravegherea și coordonarea națională a aplicării legislației în domeniul muncii și SSM¹. Prin mai multe modificări din ultimii ani, autoritatea de supraveghere a Inspectoratului de Stat al Muncii s-a schimbat de la Ministerul Muncii și Protecției Sociale la Ministerul Economiei, apoi înapoi în Ministerul Muncii și Protecției Sociale, care este numit în prezent Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale.

Numeroase modificări legislative au dus la o fragmentare a responsabilităților în ceea ce privește accidente de muncă și bolile profesionale. Hotărârea Guvernului Nr. 61 din 1992 Cu privire la înființarea Departamentului Protecției Muncii prevedea în mod clar că principalele sale funcții includ „analizarea cauzelor accidentelor de muncă și elaborarea măsurilor necesare de prevenire a acestora, controlul, înregistrarea, evidența accidentelor de muncă și a bolilor profesionale”. Legea curentă privind Inspectoratul de Stat al Muncii Nr. 140 se referă doar la responsabilitatea sa de a prezenta statistice privind accidente de muncă și bolile profesionale în rapoartele sale anuale. Trebuie remarcat faptul că competența de înregistrare și analiză a bolilor profesionale a fost transferată Agenției Naționale pentru Sănătate Publică în 2001. Această situație a condus spre o serie de contradicții în interpretarea legislației și a unei divizări clare a responsabilităților între aceste instituții. Nu există o procedură stabilă pentru schimbul de date între Agenția Națională pentru Sănătate Publică și Inspectoratul de Stat al Muncii.

În 2018, a avut loc o schimbare majoră a legislației SSM, care a avut un impact semnificativ asupra mandatului Inspectoratului de Stat al Muncii. Ca urmare, funcția de control al SSM a Inspectoratului de Stat al Muncii a fost transferată către 10 instituții publice². Această schimbare a fost criticată pe larg,

1 Trebuie menționat faptul că controlul legislației SSM în anumite servicii de stat, precum Ministerul Apărării, Ministerul Afacerilor Interne, Serviciul de Informații și Securitate, Administrația Națională a Penitenciarelor și Centrul Anticorupție, este organizat independent de către aceste instituții fără implicarea Inspectoratului de Stat al Muncii.

2 Inclusiv: (i) Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor, (ii) Agenția pentru Protecția Consumatorilor și Supravegherea Pieței, (iii) Agenția pentru Supravegherea Tehnică, (iv) Agenția Națională pentru Sănătate Publică, (v) Inspectoratul pentru Protecția Mediului, (vi) Agenția Națională Transport Auto, (vii) Autoritatea Aeronautică Civilă, (viii) Agenția Navală, (ix) Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică, și (x) Agenția Națională pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației.

deoarece aceste instituții nu erau suficient de pregătite și nu aveau resursele umane și capacitatea instituțională necesară. Acest lucru a compromis procesul de cercetare a accidentelor de muncă și eficacitatea controalelor de siguranță, precum și a datelor referitoare la înregistrarea accidentelor de muncă. Prevederile au fost anulate începând cu 2021, iar competența deplină privind SSM a fost restabilită către Inspectoratul de Stat a Muncii.

Cu toate acestea, conform Hotărârii Guvernului Nr. 395 privind reglementarea controalelor, toate controalele trebuie planificate printr-o listă oficială anuală a întreprinderilor, iar controlul unei întreprinderi nu trebuie să fie desfășurat mai des de o dată pe an. Mai mult, restricțiile la nivel național din martie-mai 2020 și aprilie 2021 cauzate de pandemia COVID-19 au impus, de asemenea, un moratoriu temporar al controalelor, inclusiv cele ale Inspectoratului de Stat a Muncii.

► 1.2. Raportarea accidentelor de muncă

Domeniul de aplicare al Hotărârii Guvernului Nr. 1361 din 2005 privind aprobarea Regulamentului privind modul de cercetare a accidentelor de muncă se aplică angajaților din toate sectoarele economice, dar nu include lucrătorii independenți.

În regulamentul de mai sus, un accident de muncă este definit ca „un eveniment care a produs vătămarea violentă a organismului salariatului (leziune, stres psihologic, electrocutare, arsură, degerare, asfixiere, intoxicație acută, leziuni corporale provocate de insecte și animale, de calamități naturale etc.), ca urmare a acțiunii unui factor de risc (însușire, stare, proces, fenomen, comportament) propriu unui element al sistemului de muncă (executant, sarcini de muncă, mijloace de producție, mediu de muncă) și care a condus la pierderea temporară sau permanentă a capacității de muncă ori la decesul salariatului”. În plus, toate accidentele de muncă sunt împărțite în accidente mortale, accidente grave și accidente care produc incapacitate temporară de muncă timp de cel puțin o zi.³

Regulamentul definește, de asemenea, un accident în afara muncii – denumit „un eveniment care a provocat vătămarea violentă a organismului salariatului, cauza directă a căruia este determinată de fapte ce nu au legătură cu îndeplinirea sarcinii de muncă sau obligațiilor de serviciu (de exemplu: joacă, încăierare, automutilare intenționată, sinucidere, cazuri de boală latentă și moarte naturală, folosire a mijloacelor de producție în scopuri personale fără permisiunea angajatorului sau conducătorului, comitere a unui furt din avutul unității, angajatorului persoană fizică și altele de acest gen)”. Cercetarea accidentelor analizează, de asemenea, dacă cazurile comunicate sunt sau nu legate de muncă, precum și gravitatea acestora și orice încălcare a legislației muncii și a regulamentelor de siguranță.

(1) Comunicarea despre producerea accidentelor de muncă

Hotărârea Guvernului Nr. 1361 stipulează că fiecare accidentat sau martor ocular este obligat să anunțe imediat conducerea despre producerea unui accident de muncă. Angajatorul trebuie apoi să asigure primul ajutor și, după caz, transportul către o instituție medicală, solicitând în același timp un certificat medical care să confirme caracterul accidentelor.

În același timp, angajatorul trebuie să comunice imediat (prin telefon sau alte mijloace de comunicare) despre producerea unui accident de muncă Inspectoratului de Stat a Muncii, Casei Naționale de Asigurări Sociale, organului sindical și Agenției Naționale de Sănătate Publică (în cazurile de boli și intoxicații profesionale). În cazul accidentelor grave sau mortale, angajatorul este obligat să informeze poliția.

³ Articolul 4 al Convenției OIM Nr. 155 se referă la accidentele de muncă și bolile profesionale ca un accidente sau vătămare a sănătății care rezultă din, este legat de sau are loc în cursul muncii.

Deși nu există un formular specific de comunicare, regulamentul specifică următoarea listă de informații de bază care trebuie furnizate:

- Denumirea, adresa unității sau a angajatorului persoanei fizice;
- Numele, prenumele, starea familială, vârsta și profesia accidentatului/accidentaților;
- Data și ora producerii accidentului;
- Locul și circumstanțele care se cunosc în legătură cu accidentul produs;
- Caracterul vătămării violente a organismului accidentatului;
- Numele și funcția persoanei care a transmis comunicarea, numărul telefonului de legătură.

(2) Cercetarea accidentelor de muncă

Hotărârea Guvernului Nr. 1361 prevede următorul mod de cercetare a accidentelor de muncă în funcție de gravitatea cazului.

Accidentele de muncă grave și mortale sunt cercetate de către Inspectoratul de Stat a Muncii. Inspectorii au dreptul de a accesa toate documentele originale referitoare la protecția și măsurile de prevenire a SSM la întreprindere, precum și la primirea la timp a unui certificat medical privind caracterul vătămării în termen de 24 de ore și expertiza medico-legală în termen de cinci zile în cazul accidentelor mortale. Raportul cercetării trebuie prezentat în mod normal în termen de 30 de zile.

Alte accidente de muncă care au dus la incapacitatea temporară de muncă sunt cercetate de către o comisie desemnată de angajator în termen de 24 de ore de la producerea accidentului. Comisia trebuie să fie formată din cel puțin trei membri, inclusiv șeful serviciului SSM, un reprezentant al angajatorului și un reprezentant al sindicatului. Membrii comisiei trebuie să aibă pregătirea tehnică relevantă, cunoștințele despre SSM și nu trebuie să fie cei care organizează, controlează sau desfășoară munca la locul accidentului. Comisia trebuie să prezinte un raport în termen de cinci zile, care este apoi aprobat și semnat de angajator în termen de 24 de ore, iar o copie autenticată a raportului de cercetare este prezentată Inspectoratului de Stat a Muncii în termen de trei zile.

Fiecare caz de accident de muncă este înregistrat pe baza modelului procesului verbal de cercetare prevăzut în anexele Hotărârii Guvernului Nr. 1361. Există două modele ale procesului de cercetare – una pentru accidentele care au ca rezultat incapacitatea temporară de muncă care trebuie întocmită de angajatori, și una pentru accidentele grave sau mortale care trebuie întocmite de inspectorul de muncă. Aceste două modele ale procesului verbal de cercetare sunt aproape identice. Tabelul 1.1 prezintă structura modelului procesului verbal de cercetare pentru accidentele de muncă.

► Tabelul 1.1. Modelul procesului verbal de cercetare a accidentului de muncă

	Câmpul principal	Descrierea câmpului
1	Denumirea unității (întreprindere sau angajator individual) în care (la care) s-a produs accidentul	1.1. Adresa unității 1.2. Forul superior 1.3. Activitatea economică 1.4. Forma de proprietate 1.5.* Codul fiscal / IDNO sau IDNP, certificatul de înregistrare 1.5/1.6. Numărul de angajați la unitate, inclusiv femei 1.6/1.7. Secția, sectorul, locul unde s-a produs accidentul
2	Denumirea unității al cărei (cărui) angajat a fost / este accidentatul	2.1. Adresa unității (numele, prenumele, patronimicul angajatorului persoană fizică)

	Câmpul principal	Descrierea câmpului
3	Datele de identificare ale accidentatului	3.1. Numele, prenumele, patronimicul 3.2. Adresa de la domiciliu 3.3. Sexul 3.4. Vârsta (ani compleți) 3.5. Funcția, profesia, meseria 3.6. Vechimea în funcția, profesia, meseria exercitată în timpul accidentării 3.7. Instruirea în domeniul protecției muncii 3.7.1. Instruirea suplimentară în domeniul protecției muncii 3.7.2. Instrucțiunile la locul de muncă sau periodic 3.8. Controlul medical 3.8.1. Controlul medical la încadrarea în muncă 3.8.2. Controlul medical periodic
4	Data și ora producerii accidentului	
5	Clasificarea accidentului	Individual sau colectiv
6	Descrierea detaliată a locului și a circumstanțelor în care s-a produs accidentul	6.1. Clasificarea circumstanțelor care au condus la producerea accidentului (cădere, prindere, lovire, strivire, explozii, incendii, atac criminal, contact cu curent electric etc.)
7	Cauzele producerii accidentului	7.1. Dependente de executant (încălcarea disciplinei de muncă și a instrucțiunilor, neîndeplinirea echipamentului de protecție etc.) 7.2. Dependente de mijloacele de producție (defecte sau imperfecțiuni ale utilajului, starea tehnică a clădirilor și a drumurilor) 7.3. Dependente de sarcina de muncă (lacune în organizarea locurilor de muncă și a lucrărilor, lacune în instruirea personalului etc.) 7.4. Dependente de mediul de lucru (concentrația prafului și a gazului, temperatura, umiditatea aerului, nivelul de iluminare etc.) 7.5. Diagnoza vătămării organismului (transcrisă din certificatul eliberat de instituția medicală)
8	Persoanele care au încălcat prevederile actelor legislative și altor acte normative din domeniul muncii	Numele, prenumele, articolele încălcate din actele normative
9	Măsurile de lichidare a cauzelor de producere a accidentului și de prevenire a unor eventuale evenimente similare	Denumirea măsurilor, termen de realizare, responsabil de realizare, note

Note: * Aplicabil doar în cazurile grave și mortale.

Sursă: Hotărârea Guvernului Nr. 1361 (Anexele 1 și 2).

Modelele proceselor verbale de cercetare cuprind majoritatea informațiilor, conform cerințelor Codului de practici al OIM privind înregistrarea și notificarea accidentelor de muncă și a bolilor profesionale (secțiunile 6.3.2 și 6.3.3). Se fac următoarele observații:

- Formularele moldovenești nu includ câmpuri separate referitoare la natura și locația leziunii (de exemplu, fractura piciorului stâng), așa cum este recomandat de Codul de practici al OIM. Cu toate acestea, acestea necesită un diagnostic al leziunii care este transcris din certificatul medical.
- Codul de practici al OIM recomandă notificarea accidentelor de navetă. Trebuie menționat, însă, că legislația moldovenească privind accidente de muncă acoperă doar cazurile de deplasare între casă și locul de muncă cu transportul furnizat de angajator sau în timpul călătoriilor de afaceri. Accidentele care au avut loc în alte situații de navetă nu sunt reglementate de legislația națională.
- Formularele moldovenești pun întrebări mai detaliate, inclusiv dacă angajatul accidentat a primit o instruire în domeniul SSM, instruire la locul de muncă, examinarea medicală (la începerea angajării și periodic). În plus, ele investighează orice încălcare a legilor și reglementărilor muncii.

- Codul de practici al OIM recomandă, de asemenea, notificarea evenimentelor și incidentelor periculoase care nu au ca rezultat un accident de muncă (evitate la limită). Cu toate acestea, astfel de cazuri nu sunt prevăzute de regulamentul moldovenesc privind SSM.

(3) Înregistrarea și evidența accidentelor de muncă

Datele despre accidentele de muncă se înregistrează în Registrul de evidență a accidentelor de muncă/bolilor (intoxicațiilor) profesionale al de unității și de autoritatea administrației publice locale. Unitățile și autoritățile administrației publice locale raportează anual datele despre accidentele de muncă înregistrate Biroului Național de Statistică.

(4) Rapoartele Anuale ale Inspectoratului de Stat al Muncii

Inspectoratul de Stat al Muncii întocmește rapoarte anuale privind accidentele de muncă din propriile înregistrări ale cercetărilor accidentelor de muncă grave și mortale (inclusiv vizitele de control planificate la unități, care are ca rezultat detectarea accidentelor de muncă neraportate), precum și rapoartele de cercetare primite de la unitățile în cazul de accidentelor de muncă care au produs incapacitate temporară de muncă.

Tabelul 1.2 rezumă datele privind accidentele de muncă din rapoartele anuale ale Inspectoratului de Stat al Muncii, care sunt disponibile public pe pagina de internet a Inspectoratului de Stat al Muncii.

► **Tabelul 1.2. Date privind accidentele de muncă din rapoartele anuale ale Inspectoratului de Stat al Muncii**

	Câmpul principal	Descrierea câmpului
1	Numărul de comunicări privind evenimentele de accidentare	
2	Numărul de cazuri de accidentare cercetate de către inspectorii de muncă	Inclusiv dezagregarea pe accidente de muncă grave și mortale, femei, accidente de muncă și accidente în afara muncii
3	Numărul de persoane care au suferit în urma accidentelor de muncă	Inclusiv dezagregarea pe activități economice, mortale, femei, copii sub 18 ani, numărul de zile de incapacitate de muncă, numărul de unități, cheltuieli, indicele numărului mediu de zile de incapacitate temporară de muncă per persoană
4	Numărul de accidente cu incapacitate de muncă cercetate de către comisiile de cercetare din cadrul întreprinderilor	
5	Distribuția persoanelor vătămate în urma accidentelor de muncă după circumstanțe și cauze	- Circumstanțele accidentului de muncă (inclusiv căderea, lovirea, zdrobirea, contactul cu substanțe periculoase, șocul electric, contactul cu căldura, exploziile etc.) - Cauzele accidentelor de muncă (în funcție de angajat, echipament, sarcina de lucru și mediul de lucru)
6	Distribuirea accidentelor de muncă mortale și grave după circumstanțe și cauze	- Circumstanțele accidentului de muncă (inclusiv căderea, lovirea, zdrobirea, contactul cu substanțe periculoase, șocul electric, contactul cu căldura, exploziile etc.) - Cauzele accidentelor de muncă (în funcție de angajat, echipament, sarcina de lucru și mediul de lucru)

Sursă: Inspectoratul de Stat al Muncii.

(5) Biroul Național de Statistică

Biroul Național de Statistică colectează date despre accidentele de muncă de la întreprinderi și administrația locală. Tabelul 1.3 prezintă elementele cheie ale formularului de raportare. Datele sunt

accesibile public prin intermediul paginii de internet al instituției, care oferă datele pe ani (din 1995), activitate economică, cheltuieli, circumstanțe, cauze, numărul de zile de incapacitate de muncă și unitate teritorială. Cu toate acestea, datele despre accidentele non-mortale nu sunt clasificate după gravitate și cele care au ca rezultat incapacitatea temporară de muncă.

► **Tabelul 1.3. Formularul de raportare a accidentelor de muncă către Biroul Național de Statistică**

	Câmpul principal	Descrierea câmpului
1	Numărul de accidentați în muncă	- Numărul de accidentați care au pierdut capacitatea de muncă pentru 3 zile și mai mult (dezagregare după femei și tineri până la 18 ani) - Numărul accidentaților mortal (dezagregare după femei și tineri până la 18 ani) - Număr zile-om incapacitate de muncă a accidentaților care au pierdut capacitatea de muncă de 3 zile și mai mult (inclusiv a celor decedați) - Cheltuieli aferente accidentelor (inclusiv concedii medicale, plăți pentru repararea prejudiciilor, indemnizațiile unice, valoarea utilajelor și sculelor defectate, clădirilor și construcțiilor deteriorate și alte cheltuieli)
2	Repartizarea accidentaților în muncă pe împrejurări și cauze	- Circumstanțele accidentului de muncă (inclusiv căderea, lovirea, zdrobirea, contactul cu substanțe periculoase, șocul electric, contactul cu căldura, exploziile etc.) - Cauzele accidentelor de muncă (în funcție de angajat, echipament, sarcina de lucru și mediul de lucru)

Sursă: Biroul Național de Statistică.⁴

(6) Casa Națională de Asigurări Sociale

Casa Națională de Asigurări Sociale menține baza de date a beneficiarilor de indemnizații legate de accidente de muncă și boli profesionale, deși statutul său nu prevede colectarea datelor privind accidentele de muncă și bolile profesionale. Rapoartele sale anuale furnizează numărul de beneficiari și valoarea medie a indemnizațiilor pentru incapacitate temporară de muncă, indemnizație de invaliditate și ajutoarele de deces ca urmare a unui accident de muncă sau a unei boli profesionale.

⁴ Formularul statistic AM-2016 privind Accidentele în muncă.

2. Sistemul curent de raportare a bolilor profesionale în Republica Moldova

► 2.1. Analiza cadrului legal și instituțional

Principalele acte legislative care reglementează raportarea bolilor profesionale includ Legea Nr. 10 din 2009 privind Supravegherea de Stat a Sănătății Publice și Hotărârea Guvernului Nr. 1282 din 2016 pentru aprobarea Regulamentului sanitar privind modul de cercetare și stabilire a diagnosticului de boală (intoxicație) profesională.⁵

De asemenea, responsabilitatea pentru investigarea, înregistrarea și analiza bolilor profesionale este împărțită între mai multe instituții, inclusiv Agenția Națională pentru Sănătate Publică prin centrele de sănătate publică teritoriale, Serviciul de Supraveghere de Stat a Sănătății Publice și Centrul republican de boli profesionale.

Așa cum se arată în tabelul 2.1, lista actuală a bolilor profesionale (care a înlocuit anterioara listă moștenită din vremurile sovietice utilizată până în 2016) cuprinde șapte categorii generale, parțial aliniate cu Clasificarea internațională a bolilor, inclusiv codurile ICD.

► Tabelul 2.1. Lista bolilor profesionale în Republica Moldova

	Câmpul principal	Principalele grupuri
1	Boli cauzate de agenți chimici	- Metale, aliajele acestora, amalgame, compuși anorganici și organici - Halogeni și compuși anorganici - Compuși anorganici ai azotului, carbonului, sulfului și fosforului - Hidrocarburi alifactice aromatice
2	Boli cauzate de agenți fizici	
3	Maladii provocate de agenți biologici	Bacterii/Virusuri/Paraziți/Fungi
4	Boli ale aparatului respirator	- Agenți cu mecanism de acțiune imuno-alergic, cauză preponderentă a astmului bronșic - Agenți cu mecanism imuno-alergic, cauză preponderentă a alveolitei alergice extrinsece

⁵ În legislația moldovenească, bolile profesionale includ intoxicațiile.

	Câmpul principal	Principalele grupuri
5	Maladii cutanate	
6	Boli cauzate de suprasolicitări	- Boli cauzate de suprasolicitări ale coardelor vocale - Boli cauzate de suprasolicitări ale vederii
7	Tumori profesionale	

Sursă: Hotărârea Guvernului Nr.1282 (Anexa 1).

Lista națională corespunde în mare parte Listei OIM a bolilor profesionale, cu excepția faptului că nu include tulburările mentale și de comportament.

► 2.2. Raportarea bolilor profesionale

În conformitate cu Hotărârea Guvernului Nr. 1282 din 2016 pentru aprobarea Regulamentului sanitar privind modul de cercetare și stabilire a diagnosticului de boală profesională, etapele de raportare în cazul apariției unei boli profesionale este descris după cum urmează:

(1) Semnalarea privind bolile profesionale

Fișa de semnalare a cazului de suspiciune a bolii profesionale se completează, de către instituția medico-sanitară care a detectat suspiciunea de boală profesională.

Fișa de semnalare, furnizat ca anexă la Hotărârea Guvernului Nr. 1282, necesită următoarele informații:

- Numele unității economice;
- Numele Centrului de sănătate publică teritorial;
- Numele, sexul, data nașterii, numărul buletinului de identitate, codul personal al pacientului;
- Adresa, date de contact: telefon, mobil, email;
- Locul de muncă/unitatea economică, adresa și telefonul;
- Domeniul de activitate;
- Denumirea secției, sectorului;
- Profesia, funcția;
- Diagnosticul prezumtiv sau modificat de boală profesională, inclusiv denumirea grupei bolilor (maladiei);
- Factori cauzali eventuali.

Fișa de semnalare trebuie semnată de către pacient în vederea acordării consimțământului pentru transmiterea datelor privind sănătatea sa către alte instituții medicale în scopul consultului și tratamentului.

Fișa de semnalare se expediază Centrului de Sănătate Publică responsabil al Agenției Naționale pentru Sănătate Publică și angajatorului în termen de 24 de ore din momentul stabilirii suspiciunii de boală profesională.

(2) Cercetarea cazurilor de suspiciune a bolilor profesionale

Cercetarea trebuie inițiată în termen de 24 de ore pentru bolile profesionale acute și în termen de 72 de ore pentru bolile profesionale cronice.

Cercetarea bolilor profesionale acute este efectuată de către Centrul de sănătate publică teritorial al Agenției Naționale pentru Sănătate Publică, unde se află întreprinderea dată cu participarea reprezentantului angajatorului. În cazul lipsei evaluării complete și veridice a factorilor profesional de risc la locul de muncă, specialistul Centrului de Sănătate Publică responsabil al Agenției Naționale pentru Sănătate Publică efectuează investigațiile de laborator și măsurătorile instrumentale necesare.

Tabelul 2.2 prezintă structura procesului verbal de cercetare a cazului de suspiciune a bolii profesionale. Procesul-verbal se întocmește de către specialistul Serviciului de Supraveghere de Stat a Sănătății Publice, în termen de 3 zile calendaristice pentru bolile profesionale acute și 15 zile calendaristice pentru bolile profesionale cronice, după recepționarea Fișei de semnalare, și se semnează de către membrii comisiei. Procesul verbal furnizează toate informațiile privind notificarea bolilor profesionale, după cum prevede de Codul de practici al OIM privind înregistrarea și notificarea accidentelor de muncă și a bolilor profesionale (secțiunile 6.4.1), cu absența câmpurilor referitoare la numărul de lucrători din întreprindere (6.4.1.a)v) și statutul de angajare (6.4.1.b)iv).

► **Tabelul 2.2. Modelul procesului verbal de cercetare a cazului de suspiciune a bolii profesionale**

	Câmpul principal	Descrierea câmpului
1	Numele, prenumele, anul nașterii persoanei afectate	
2	Teritoriul administrativ	
3	Denumirea unității economice	Denumirea deplină, adresa amplasării, telefon, adresa juridică 3.1. Tipul de activitate 3.2. Denumirea secției, sectorului
4	Profesia/ocupația lucrătorului/persoanei	4.1. Vechimea totală în muncă 4.2. Vechimea în muncă în profesia (ocupația) dată 4.3. Vechimea în muncă în condițiile acțiunii factorilor nocivi și nefavorabili, care au putut cauza boala profesională 4.4. Ruta profesională
5	Diagnosticul prezumtiv de boală profesională	
6	Data și instituția care a stabilit diagnosticul prezumtiv	
6*	Data (ora) îmbolnăvirii	Se completează în cazul bolilor (intoxicațiilor) profesionale acute
7	Data și ora primirii de către Centrul de Sănătate Publică a fișei de semnalare despre suspiciunea bolii profesionale	

	Câmpul principal	Descrierea câmpului
8	Descrierea condițiilor de muncă, care ar fi putut cauza apariția bolii profesionale	- Suprafața, volumul, amplasarea utilajelor și caracteristica lor - Starea sistemelor de ventilație, încălzire și condiționare a aerului etc. - Starea sistemelor de iluminare - Nerespectarea regulamentului tehnologic al procesului de producere - Încălcarea regimului de exploatare a utilajelor tehnologice, aparatelor și instrumentelor de lucru, prezenta situațiilor de avarie - Activitatea de muncă în teren deschis
	8.1. Descrierea detaliată a operațiunilor tehnologice îndeplinite, activități de producere	Cu enumerarea tuturor factorilor nocivi ai mediului de producere și procesului tehnologic, sursele lor, durata timpului de acțiune în % (în baza documentației tehnice și tehnologice, cronometrajului, regimului tehnologic, materialelor atestării locurilor de muncă)
	8.2. Caracteristica regimului de muncă și odihnă	metodă cart, schimburi, prezenta, durata și respectarea pauzelor reglementate (tabelul evidenței timpului lucrat), lucru supra program
	8.3. Echipament individual de protecție (EIP)	modelul, nivelul asigurării în corespundere cu factorul de producție nociv prezent, periodicitatea utilizării, încălcarea regulilor de păstrare și aplicare (STAS, ISO, instrucțiunilor privind securitatea și sănătatea în muncă)
9	Rezultatele investigațiilor de laborator și instrumentale efectuate la locurile de muncă cercetate (în strictă corespundere cu diagnosticul prezumtiv) în dinamică pe ultimii 5 ani	Se indică durata acțiunii factorului(lor) de risc profesional pe perioada schimbului de lucru sau săptămânal/lunar. Informații despre laboratoarele de încercări, care au efectuat investigațiile (acreditarea lor), anul efectuării lor. Dacă sunt utilizate date din literatură, se indică sursa, anul
10	Caracteristica sanitară a factorilor mediului ocupațional la locul de muncă al persoanei afectate după gradul nocivității	Pentru fiecare factor separat în strictă corespundere cu diagnosticul prezumtiv. Se efectuează conform Indicațiilor metodice „Evaluarea igienică a factorilor mediului ocupațional și a procesului de muncă. Criteriile igienice de clasificare a condițiilor de muncă” 10.1. Existența contactului cu agenții patogeni ai bolilor infecțioase și parazitare
11	Estimarea generală a condițiilor de muncă cu evidența acțiunii combinate și asociate a tuturor factorilor de risc din mediul ocupațional și procesului de muncă	Se efectuează conform Indicațiilor metodice „Evaluarea igienică a factorilor mediului ocupațional și a procesului de muncă. Criteriile igienice de clasificare a condițiilor de muncă”
12	Existența, starea și folosirea încăperilor de menire social-sanitară	
13	Asigurarea cu alimentație, inclusiv specială, curativ-profilactică	
14	Deservirea medicală	Rezultatele examenelor medicale la angajare și periodice
15	Existența la lucrător a bolii generale stabilite anterior cu diagnostic identic, a fost el îndreptat la Centrul republican de boli profesionale	
16	Existența în trecut a bolilor (intoxicațiilor) profesionale printre angajații secției, sectorului	Dacă da se indică diagnosticul

	Câmpul principal	Descrierea câmpului
17	Funcția, numele, prenumele și semnăturile membrilor comisiei, care au participat la cercetarea cazului de suspiciune a bolii (intoxicației) profesionale	

Sursă: Hotărârea Guvernului Nr.1282 (Anexa 3).

(3) Declararea cazurilor de boală profesională

Instituția medicală care a stabilit suspiciunea de boală profesională este obligată să trimită persoana afectată la Centrul republican de boli profesionale pentru stabilirea diagnosticului de boală profesională în termen de 14 zile în cazul bolilor profesionale acute sau 45 zile în cazul bolilor profesionale cronice. Stabilirea diagnosticului de boală profesională se efectuează doar în baza concluziei privind existența/lipsa legăturii condițiilor de muncă cu boala profesională din procesul-verbal/nota informativă.

După stabilirea diagnosticului de boală profesională, Centrul republican de boli profesionale întocmește Fișa de declarare a cazului de boală profesională conform anexei Nr. 4 la Hotărârea Guvernului Nr. 1282, cuprinzând aceleași câmpuri ca și procesul verbal de cercetare (Tabelul 2.2). Fișa de declarare se expediază, în termen de 3 zile calendaristice, Centrului de Sănătate Publică responsabil al Agenției Naționale pentru Sănătate Publică și angajatorului, unde s-a stabilit legătura dintre condițiile de muncă ale persoanei afectate și boala (intoxicația) profesională, inspecției teritoriale de muncă (în cazul intoxicațiilor profesionale acute), asigurătorului (în caz de boală asigurată) și Centrului de Sănătate Publică responsabil al Agenției Naționale pentru Sănătate Publică.

(4) Înregistrarea și raportarea cazurilor de boală profesională

Agencia Națională pentru Sănătate Publică este responsabilă pentru colectarea datelor privind bolile profesionale confirmate și includerea acestora în Registrul de evidență a persoanelor cu boală profesională. Datele sunt prezentate în Raportul anual privind Supravegherea de Stat a Sănătății Publice, care sunt disponibile public pe pagina de internet a Agenției Naționale pentru Sănătate Publică. Materialele privind cercetarea bolilor profesionale trebuie să fie păstrate la Agenția Națională pentru Sănătate Publică, în cadrul centrului de sănătate publică și instituția medico-sanitară. În unități economice, cazurile de boli profesionale se înregistrează în același registru în care se înregistrează accidentele de muncă. Cu toate acestea, după cum se arată ulterior, există o deficiență semnificativă în colectarea și înregistrarea datelor privind bolile profesionale.

3. Statistici privind accidentele de muncă și bolile profesionale

► 3.1. Analiza datelor raportate

În Republica Moldova, mai multe instituții sunt responsabile de colectarea datelor privind accidentele de muncă și bolile profesionale. Nu există un mecanism de coordonare sau o bază de date unificată la nivel național.

(1) Bolile profesionale

Așa cum se arată în Tabelul 3.1, există un număr extrem de redus de cazuri de raportate a bolilor profesionale, ceea ce indică cu certitudine că sistemul registrului național al bolilor profesionale are o deficiență gravă de implementare în Republica Moldova.

► Tabelul 3.1. Numărul de cazuri de boli profesionale înregistrate, 2012–2020

Anul	Boala profesionala	Domeniul	Nr. persoane afectate	Total pe an
2012	Pneumoconioza sudorului	Industria alimentară	1	12
	Tuberculoza pulmonară	Sănătate	3	
	Laringita cronică hipertrofică, disfonie	Învățământ	1	
	Osteocondroza	Agricultura	3	
	Mielom multiplu (Cancer)	Sănătate	1	
	Surditate	Industria alimentară	1	
	Intoxicație cronică cu pesticide	Agricultura	1	
	Hepatita cronică virală	Sănătate	1	
2013	Osteocondroza. Hepatita cronică	Agricultura	5	6
	Osteocondroza	Agricultura	1	
2014	–			0
2015	Osteocondroza. Encefalopatie toxică	Agricultura	2	2
2016	–			0

Anul	Boala profesionala	Domeniul	Nr. persoane afectate	Total pe an
2017	Cancer laringian	Serviciu pompieri	1	4
	Boala de vibrație	Agricultura	1	
	Bronhopneumopatie cronică obstructivă	Industria extractivă	1	
	Encefalopatie toxica	Agricultura	1	
2018	Intoxicație acută	Industria ușoară	2	3
	Bronhopneumopatie cronică obstructivă	Industria	1	
2019	Tuberculoză	Medicina	1	1
2020	Boala de vibrație	Agricultura	1	2
	Tuberculoză	Medicina	1	

Sursă: Agenția Națională pentru Sănătate Publică și Centrul Republican de boli profesionale.

(2) Sumarul cercetărilor accidentelor de muncă efectuate de către Inspectoratul de Stat al Muncii

Tabelul 3.2 rezumă datele din rapoartele anuale ale Inspectoratului de Stat al muncii. Se fac următoarele observații:

- Numărul total de accidente de muncă comunicate variază între 400 și 500 pe an. Dintre acestea, între 100 și 135 de cazuri au fost cercetate de către Inspectoratul de Stat al Muncii sau de alte instituții. Restul de 300 până la 370 de cazuri au fost raportate de întreprinderi.
- Inspectoratul de Stat al Muncii efectuează aproximativ 100 de cercetări pe an. Cu toate acestea, a efectuat doar 43 de cercetări în 2019, când responsabilitatea inspecției muncii a fost transferată către 10 instituții publice.
- Dintre toate cazurile mortale cercetate de către Inspectoratul de Stat al Muncii, aproximativ 40 procente dintre acestea au fost clasificate ca accidente în afara muncii. Dintre toate cazurile grave cercetate de către Inspectoratul de Stat al Muncii, până la 20 procente dintre acestea au fost clasificate drept incapacitate temporară de muncă.
- Numărul de accidente mortale ale lucrătorilor fără contract de muncă a crescut, ceea ce ridică îngrijorare cu privire la condițiile de siguranță ale lucrătorilor din economia informală.

Trebuie remarcat faptul că rapoartele anuale ale Inspectoratului de Stat al Muncii prezintă o simplă descriere a datelor selectate fără nicio intabulare a informațiilor detaliate colectate în cadrul cercetării.

► Tabelul 3.2. Sumarul cercetărilor accidentelor de muncă, 2016–2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Numărul de evenimente de accidentare comunicate	441	415	426	504	436
Numărul de accidentați	–	–	490	527	451
Accidente cercetate de către comisiile întreprinderii	337	312	331	373	306
Numărul de accidente cercetate	112	105	97	135	132
- cercetate de ISM	112	105	94	43	132
- cercetate de alte instituții	–	–	3	92	–

	2016	2017	2018	2019	2020
Cazuri mortale	69	57	70	73	63
- cercetate de ISM	-	-	68	23	63
- cercetate de alte instituții	-	-	2	50	-
Dintre care clasificate ca accidente de muncă	36	33	38	50	26
- Numărul bărbaților decedați	26	33	38	49	26
- Numărul femeilor decedate	10	-	-	1	-
Dintre care clasificate ca accidente în afara muncii	29	23	26	10	30
Dintre care nu se încadrează în prevederile Regulamentului de cercetare	4	1	4	3	7
Cazuri grave	59	41	37	52	65
- cercetate de ISM	59	41	36	20	65
- cercetate de alte instituții	-	-	1	32	-
Dintre care clasificate ca accidente de muncă	39	39	31	11	56
- Numărul bărbaților accidentați	42	36	32	50	53
- Numărul femeilor accidentate	12	3	4	1	8
Dintre care clasificate ca accidente cu incapacitate temporară de muncă	15	-	4	10	-
Dintre care clasificate ca accidente în afara muncii	4	1	-	1	5
Dintre care nu se încadrează în prevederile Regulamentului de cercetare	5	2	1	1	4
Accidente de muncă în lipsa contractului de muncă	1	1	6	5	8
Dintre care mortale	1	1	3	3	6
Dintre care grave	-	-	3	2	2
Accidente de muncă produse în anii precedenți	8	2	2	5	2
Dintre care mortale	4	1	1	2	
Dintre care grave	2	1	1	2	1
Dintre care clasificate ca accidente în afara muncii	2			1	
Dintre care nu se încadrează în prevederile Regulamentului de cercetare	-	-	-	-	1

Sursă: compilare de către personalul OIM pe baza Rapoartelor Anuale ale Inspectoratului de Stat al Muncii.

(3) Statistici privind accidentele de muncă ale Biroului Național de Statistică

Tabelul 3.3 prezintă datele despre accidentele de muncă raportate de către Biroul Național de Statistică. Datele privind numărul de accidente de muncă nu coincid exact cu cele raportate de Inspectoratul de Stat al Muncii, dar diferențele sunt relativ mici. Pe lângă numărul total pe sexe, Biroul Național de Statistică prezintă accidentele mortale pe sexe, precum și numărul de zile pierdute.

► Tabelul 3.3. Statistici privind accidentele de muncă, 2016–2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Total	371	448	503	493	419
Bărbați/Femei	231/140	308/140	343/160	349/144	294/125
Mortale	29	41	38	36	31
Bărbați/Femei	25/4	41/0	37/1	34/2	31/0
Zile de incapacitate temporară de muncă pierdute	12 997	15 199	16 123	15 877	11 673
Numărul mediu de zile pierdute calculate pe o persoană	35	34	32	32	28

Sursă: Biroul Național de Statistică.

Biroul Național de Statistică furnizează datele legate de accidentele de muncă pe activități economice, după cum se arată în tabelele 3.4–3.6.

Datele din 2020 arată că sectoarele cu un număr mare de accidente de muncă includ: industria prelucrătoare, administrație publică și instituții de apărare, comerțul, construcții și transporturi. Aceleași sectoare arată, de asemenea, cea mai mare incidență a accidentelor mortale. De asemenea, trebuie remarcat faptul că, în timp ce în sectorul agricol au fost înregistrate doar 15 accidente de muncă în 2020, 4 dintre acestea au fost mortale. Acest lucru subliniază mai multe probleme legate de piața muncii, în special munca nedeclarată și acoperirea redusă a protecției sociale a fermierilor.

Industria prelucrătoare, administrația publică și instituțiile de apărare, construcțiile și comerțul sunt principalele sectoare în ceea ce privește numărul de zile pierdute din cauza incapacității de muncă. Sectorul minier și industria extractivă a avut doar 3 accidente de muncă, dar a prezentat cea mai mare valoare a zilelor medii pierdute, ceea ce sugerează o gravitate ridicată a accidentelor de muncă.

► Tabelul 3.4. Numărul de accidente de muncă pe activități economice și sexe, 2017–2020

	2017			2018			2019			2020		
	Total	Bărbați	Femei	Total	Bărbați	Femei	Total	Bărbați	Femei	Total	Bărbați	Femei
Total	448	308	140	503	343	160	493	349	144	419	294	125
Agricultura, silvicultura și pescuit	34	33	1	18	16	2	30	29	1	15	13	2
Industria extractivă	5	5	–	1	1	–	2	2	–	3	3	–
Industria prelucrătoare	77	50	27	100	71	29	76	56	20	87	56	31
Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	8	6	2	14	13	1	18	16	2	5	2	3
Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	10	10	–	13	13	–	15	14	1	16	16	–
Construcții	33	33	–	24	24	–	43	43	–	37	37	–
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor	49	24	25	62	35	27	69	31	38	49	30	19
Transport și depozitare	34	22	12	39	25	14	40	22	18	33	23	10

	2017			2018			2019			2020		
	Total	Bărbați	Femei	Total	Bărbați	Femei	Total	Bărbați	Femei	Total	Bărbați	Femei
Activități de cazare și alimentație publică	5	2	3	–	–	–	4	2	2	4	–	4
Informații și comunicații	7	6	1	8	3	5	9	4	5	9	5	4
Activități financiare și de asigurări	5	2	3	6	4	2	2	1	1	1	1	–
Tranzacții imobiliare	7	4	3	4	3	1	5	5	–	2	1	1
Activități profesionale, științifice și tehnice	4	2	2	7	5	2	3	2	1	2	1	1
Activități de servicii administrative și activități de servicii suport	12	8	4	10	9	1	12	8	4	20	14	6
Administrație publică și apărare; asigurări sociale obligatorii	86	75	11	129	100	29	111	102	9	89	74	15
Învățământ	23	10	13	13	6	7	11	1	10	19	5	14
Sănătate și asistență socială	43	15	28	49	12	37	37	9	28	26	12	14
Arta, activități de recreere și de agrement	4	–	4	5	3	2	3	1	2	2	1	1
Alte activități de servicii	2	1	1	1	–	1	3	1	2	–	–	–

Sursă: Biroul Național de Statistică.

► Tabelul 3.5. Numărul de accidente de muncă mortale pe activități economice și sexe, 2017–2020

	2017			2018			2019			2020		
	Total	Bărbați	Femei	Total	Bărbați	Femei	Total	Bărbați	Femei	Total	Bărbați	Femei
Total	41	41	–	38	37	1	36	34	2	31	31	–
Agricultura, silvicultura și pescuit	11	11	–	2	2	–	6	6	–	4	4	–
Industria extractivă	4	4	–	–	–	–	1	1	–	–	–	–
Industria prelucrătoare	2	2	–	6	5	1	5	5	–	9	9	–
Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	–	–	–	1	1	–	–	–	–	–	–	–
Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	–	–	–	3	3	–	–	–	–	–	–	–
Construcții	8	8	–	6	6	–	11	11	–	3	3	–
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor	2	2	–	6	6	–	5	4	1	1	1	–
Transport și depozitare	8	8	–	9	9	–	4	4	–	9	9	–

	2017			2018			2019			2020		
	Total	Bărbați	Femei	Total	Bărbați	Femei	Total	Bărbați	Femei	Total	Bărbați	Femei
Activități de cazare și alimentație publică	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Informații și comunicații	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-
Activități financiare și de asigurări	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzacții imobiliare	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Activități profesionale, științifice și tehnice	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-
Activități de servicii administrative și activități de servicii suport	2	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Administrație publică și apărare; asigurări sociale obligatorii	2	2	-	1	1	-	-	-	-	3	3	-
Învățământ	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
Sănătate și asistență socială	-	-	-	-	-	-	2	1	1	-	-	-
Arta, activități de recreere și de agrement	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Alte activități de servicii	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Sursă: Biroul Național de Statistică.

► Tabelul 3.6. Zile de incapacitate temporară de muncă pierdute pe activități economice, 2017-2020

	2017		2018		2019		2020	
	Total	Media	Total	Media	Total	Media	Total	Media
Total	15 199	34	16 123	32	15 877	32	11 673	28
Agricultura, silvicultura și pescuit	1 359	40	1 121	62	1 119	37	717	48
Industria extractivă	125	25	115	115	156	78	209	70
Industria prelucrătoare	3 187	41	3 157	32	2 617	34	2 326	27
Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	216	27	373	27	629	35	61	12
Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	486	49	307	24	519	35	282	18
Construcții	1 140	35	1 280	53	1 901	44	1 422	38
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor	1 325	27	1 842	30	2 055	30	1 279	26
Transport și depozitare	1 602	47	959	25	1 344	34	709	21

	2017		2018		2019		2020	
	Total	Media	Total	Media	Total	Media	Total	Media
Activități de cazare și alimentație publică	212	42	–	–	79	20	61	15
Informații și comunicații	116	17	192	24	193	21	389	43
Activități financiare și de asigurări	121	24	127	21	29	15	6	6
Tranzacții imobiliare	167	24	65	16	75	15	113	57
Activități profesionale, științifice și tehnice	88	22	172	25	26	9	108	54
Activități de servicii administrative și activități de servicii suport	269	22	198	20	273	23	673	34
Administrație publică și apărare; asigurări sociale obligatorii	2 150	25	3 812	30	3 266	29	1 999	22
Învățământ	1 151	50	910	70	601	55	799	42
Sănătate și asistență socială	1 379	32	1 373	28	886	24	510	20
Arta, activități de recreere și de agrement	79	20	111	22	68	23	10	5
Alte activități de servicii	27	14	9	9	41	14	–	–

Sursă: Biroul Național de Statistică.

(4) Statistici ale indemnizațiilor de asigurări sociale legate de muncă

Tabelul 3.7 prezintă datele privind indemnizațiile de asigurări sociale pentru accidente și decese legate de muncă furnizate de Casa Națională de Asigurări Sociale. Indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă corespund accidentelor de muncă cu incapacitate temporară de muncă, indemnizațiile de dizabilitate ca urmare a unui accident de muncă sau boală profesională corespund unor accidentelor grave, iar ajutoarele de deces și pensiile de urmaș corespund accidentelor mortale, deși corespondența nu este exactă.

Se observă o scădere accentuată (cu mai mult de 50%) a numărului de indemnizații pentru incapacitate de muncă în 2018, când responsabilitatea inspecției a fost împărțită între Inspectoratul de Stat al Muncii și 10 instituții. Se consideră că un număr mare de cazuri de accidente de muncă au fost tratate în acea perioadă ca accidente în afara muncii, deși indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă sau deces nelegate de muncă sunt mai mici decât indemnizațiile pentru accidentele de muncă.

De asemenea, se observă că numărul de indemnizații de dizabilitate (pensii) pentru pierderea permanentă a capacității de muncă este de cinci până la șase ori mai mare decât numărul accidentelor de muncă grave raportate de către Inspectoratul de Stat al Muncii. Acest fapt sugerează că multe accidente care au fost clasificate drept accidente care produc incapacitate temporară de muncă au dus la pierderea permanentă a capacității de muncă. În același timp, numărul de indemnizații de deces este sub numărul de accidente de muncă mortale, ceea ce sugerează că un anumit număr de membri ai familiei lucrătorilor decedați nu au primit indemnizații sau au primit ajutor de deces în condiții generale, nelegate de accidentele de muncă.

► Tabelul 3.7. Numărul de indemnizații pentru accidente de muncă, după tip, 2016–2019

	2016	2017	2018	2019
Indemnizație pentru incapacitate temporară de muncă cauzată de boli obișnuite sau de accidente nelegate de muncă	281 138	279 129	257 297	217 590
Indemnizație pentru incapacitate temporară de muncă cauzată de un accident de muncă sau de o boală profesională	998	1 076	507	407
Indemnizație de dizabilitate ca urmare a unui accident de muncă sau boală profesională	316	317	302	311
Indemnizație de deces ca urmare a unui accident de muncă sau a unei boli profesionale (și pensiile de urmaș)	13	14	15	12

Sursă: Casa Națională de Asigurări Sociale.

(5) Concluzii finale

Datele naționale disponibile privind accidentele de muncă sunt parțial conforme cu standardele Eurostat și NACE, oferind doar o selecție de informații cheie privind accidentele de muncă. În acest sens, metodologia Statisticii Europene privind Accidentele de Muncă (ESAW) ale Eurostat oferă o serie de variabile relevante care sunt inexistente în Republica Moldova⁶.

Pentru a formula politici de securitate și sănătate în muncă bazate pe dovezi, este de dorit să se analizeze datele despre accidentele de muncă din Moldova în funcție de ocupație, statutul de angajare, vârstă, mărimea întreprinderii, tipul de accidentare, partea accidentată a corpului și mediul de lucru.

► 3.2. Sub-raportarea accidentelor de muncă

Numeroase dovezi sugerează că statistica oficială privind accidentele de muncă și bolile profesionale din Moldova reflectă doar o mică parte din cifrele reale, în special accidentele non-mortale sau non-grave. Tabelul 3.8 compară ratele medii de incidență a accidentelor de muncă între 2014 și 2018 în funcție de tip pentru Republica Moldova și o selecție de țări europene. Pentru Republica Moldova s-a utilizat statistica oficială a Biroului Național de Statistică. Pentru celelalte țări, datele statistice au fost preluate de la Eurostat.

► Tabelul 3.8. Ratele de incidență a accidentelor de muncă totale și mortale în Republica Moldova și o selecție de țări ale UE, în medie 2014–2018

	Accidente de muncă		Accidente de muncă mortale		
	la 100 000 angajați	Indice: Moldova = 1	la 100 000 angajați	Indice: Moldova = 1	Reciprocitatea indicelui
Moldova	77	1,0	5,90	1,00	1,0
România	79	1,0	4,88	0,83	1,2

⁶ Variabilele ESAW care lipsesc în statistica Republicii Moldova includ: ocupația victimei, statutul de angajare, vârsta victimei, naționalitatea victimei, data și ora accidentului, mărimea întreprinderii, tipul de accidentare, partea accidentată a corpului, stația de lucru, mediul de lucru, procesul de lucru, activitatea fizică specifică, deviație, contactul și modul de rănire, agentul material.

	Accidente de muncă		Accidente de muncă mortale		
	la 100 000 angajați	Indice: Moldova = 1	la 100 000 angajați	Indice: Moldova = 1	Reciprocitatea indicelui
Bulgaria	83	1,1	3,52	0,60	1,7
Letonia	210	2,7	3,52	0,60	1,7
Lituania	299	3,9	3,62	0,61	1,6
Ungaria	605	7,8	2,13	0,36	2,8
Estonia	1 014	13,1	2,59	0,44	2,3
Olanda	1 185	15,3	0,57	0,10	10,4
Uniunea Europeană – 28 țări	1 552	20,1	1,73	0,29	3,4
Germania	1 880	24,4	0,96	0,16	6,2
Spania	2 781	36,0	2,02	0,34	2,9
Franța	3 357	43,5	2,68	0,45	2,2

Note: calcule propria OIM.

Sursă: Pentru Republica Moldova, Biroul Național de Statistică. Pentru alte țări, Eurostat.

Trebuie folosită precauția atunci când se compară ratele de incidență a accidentelor între țări, deoarece acestea depind de distribuția pe sectoare economice ale țărilor care prezintă riscuri profesionale diferite. Având în vedere acest lucru, putem face următoarele observații:

- Rata de incidență a accidentelor de muncă totale în Republica Moldova a fost cea mai mică dintre toate țările analizate. Datele raportate oficial de către Republica Moldova sunt comparabile cu țările învecinate, România și Bulgaria (în care se atestă, de asemenea, de un nivel ridicat de sub-raportare), dar de trei până la opt ori mai mici decât în Lituania, Ungaria și Estonia, și de 20,1 ori mai mici decât media UE 28 și 43,5 ori mai mici decât în Franța, care a raportat cea mai mare rată a accidentelor de muncă.
- Dimpotrivă, rata incidenței accidentelor de muncă mortale în Republica Moldova a fost cea mai mare dintre toate țările analizate. Datele raportate oficial de către Republica Moldova sunt de 3,4 ori mai mari decât media UE 28, de 6,1 ori mai mare decât Germania și de 10,4 ori mai mare decât Olanda, care a raportat cea mai mică rată a accidentelor de muncă mortale.

În fața tabloului contradictoriu cu privire la ratele de incidență a accidentelor de muncă totale și mortale, Eurostat precizează că „ratele de incidență deosebit de scăzute pentru accidentele non-mortale pot reflecta o problemă de sub-raportare legată de: sisteme de raportare slab stabilite, stimulente financiare mici pentru victime în vederea raportării, lipsa obligativității legale pentru angajatori și așa mai departe. În același mod, sistemele de raportare/constatare bine stabilite pot explica adesea rata mare de incidență în unele țări. În timp ce fenomenul ratelor scăzute de incidență non-mortală poate fi parțial considerat ca o reflecție a sub-raportării, situația în cazul ratelor de incidență a accidentelor mortale este diferită, deoarece este mult mai dificilă evitarea raportării unui accident mortal.”⁷ Acest raționament pare să se aplice în cazul Republicii Moldova, care prezintă o incidență scăzută a accidentelor raportate non-mortale sau non-grave, dar o incidență ridicată a accidentelor mortale.

În acest sens, trebuie menționat, de asemenea, că rapoartele Inspectoratului de Stat al Muncii includ cazuri de accidente mortale în afara muncii (10 cazuri în 2019), precum și accidente care implică persoane

7 https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Accidents_at_work_statistics#Standardised_incidence_rates

care efectuează muncă nedeclarată (3 cazuri în 2019). În asemenea situații, accidentul este cercetat și clasificat drept accident de muncă numai după dovedirea în instanță a existenței relațiilor de muncă. Examinarea juridică implică un proces complex care poate dura câțiva ani.

Ca o încercare suplimentară de estimare a nivelului de sub-raportare în Republica Moldova, Tabelul 3.9 compară raportul dintre totalul accidentelor de muncă și cele mortale din Republica Moldova și o selecție de țări europene. Indicii indicați în ultima coloană indică aproximativ nivelul potențial al incidenței accidentelor de muncă. De exemplu, dacă se presupune că Republica Moldova are același raport dintre accidente totale și cele mortale ca România și Bulgaria, atunci numărul total al accidentelor de muncă din Republica Moldova ar fi de 1,2 ori și respectiv de 1,8 ori mai mare decât numărul raportat. După cum arată tabelul, disparitatea poate depăși 100 de ori. Dacă se compară Republica Moldova cu țările care au o pondere relativ mică de accidente mortale, raportul rezultat trebuie interpretat ca o supraestimare. Cu toate acestea, aceste rezultate sugerează cu certitudine un grad considerabil de sub-raportare în Republica Moldova.

► **Tabelul 3.9. Raportul dintre totalul accidentelor de muncă și cele mortale raportate în Republica Moldova și în anumite țări ale UE, media anilor 2014–2018**

	Raportul dintre totalul accidentelor de muncă și accidentele de muncă mortale	Indice: Moldova = 1
Moldova	13	1,0
România	16	1,2
Bulgaria	24	1,8
Letonia	60	4,6
Lituania	83	6,3
Ungaria	284	21,7
Estonia	391	29,9
Uniunea Europeană – 28 țări	899	68,7
Franța	1 254	95,8
Spania	1 377	105,2
Germania	1 958	149,7
Olanda	2 093	160,0

Note: calcule propria OIM.

Sursă: Pentru Republica Moldova, Biroul Național de Statistică. Pentru alte țări, Eurostat.

► 3.3. Provocările sub-raportării și raportării eronate

Sub-raportarea și raportarea eronată a accidentelor de muncă împiedică elaborarea unor acțiuni strategice naționale eficiente în domeniul SSM pentru prevenirea accidentelor de muncă și a bolilor profesionale, cu accent pe sectoarele cu risc ridicat. De asemenea, acestea împiedică angajatorii și angajații să evalueze corect riscurile la locul de muncă. În ceea ce privește compensațiile, faptul că multe cazuri de accidente de muncă sunt tratate ca fiind incapacitate temporară de muncă cauzată de boli obișnuite precum și numărul nesemnificativ de cazuri de boli profesionale declarate au ca rezultat

indemnizații bănești mai mici, dar și lipsa accesului la beneficii precum reabilitarea medicală, recuperarea capacității de muncă, reabilitare sau transfer temporar la alte locuri de muncă.

Partenerii sociali menționează următoarele aspecte drept principalele motive pentru sub-raportare și raportarea eronată:

- O mare parte a lucrătorilor implicați în munca informală și a lucrătorilor independenți (în special în agricultură) nu sunt subiecți ai inspecțiilor muncii și, prin urmare, sunt cercetate doar accidentele mortale sau grave.
- Inspectoratul de Stat al Muncii are o capacitate limitată de a efectua controale a accidentelor de muncă nedeclarate. În plus, îi lipsește o bază de date electronică centralizată privind raportarea și înregistrarea accidentelor de muncă.
- Angajatorii nu au specialiști competenți în SSM și capacitatea de a desemna a comisiile de cercetare a accidentelor de muncă.
- Angajații sunt uneori reticenți să depună plângeri la Inspectoratul de Stat al Muncii, de teama de a pierde locurile de muncă sau din cauza percepției de auto-culpabilitate în cazul accidentelor ușoare, în ciuda mediului de lucru defectuos. Angajații, în special în întreprinderile mici, nu au reprezentare sindicală.
- Medicii de familie au o sensibilizare/cunoștințe reduse cu privire la sănătatea în muncă. Aceștia se concentrează pe tratarea simptomelor pacienților, mai degrabă decât investigarea cauzelor care a dus la boli (în special numărul scăzut de cazuri diagnosticate de boli profesionale).

Sub-raportarea și raportarea eronată a accidentelor de muncă poate fi legată de prevederile privind prestațiile și indemnizațiile de asigurare socială în conformitate cu Legea asigurării pentru accidente de muncă și boli profesionale Nr. 756 din 1999. Se fac următoarele observații:

- Angajații nu cunosc diferențele mai favorabile ale prestațiilor și indemnizațiilor de asigurare în cazul accidentelor de muncă în comparație cu indemnizațiile pentru incapacitate de muncă cauzate de boli obișnuite.
- Solicitarea prestațiilor și indemnizațiilor în cazul accidentelor de muncă necesită un efort administrativ mai mare (angajatul trebuie să prezinte un set de documente care să certifice accidentul de muncă sau boala profesională), în timp ce certificatul medical este suficient pentru solicitarea indemnizațiilor pentru incapacitate temporară de muncă cauzată de boli obișnuite.
- Există o discrepanță în legislație privind obligațiile angajatorului. Angajatorii trebuie să plătească primele 20 de zile de prestații în cazul accidentelor de muncă, în timp ce în cazul incapacității temporare de muncă cauzate de boli obișnuite aceștia trebuie să plătească primele 15 zile. Din acest motiv, unii angajatori pot descuraja angajații să raporteze accidentele de muncă.

4. Concluzii și recomandări

Republica Moldova a elaborat deja un cadru legal privind investigarea accidentelor de muncă⁸ și a bolilor profesionale,⁹ care este în mare parte aliniat cu Codul de practici al OIM privind înregistrarea și notificarea accidentelor de muncă și a bolilor profesionale. Cu toate acestea, Republica Moldova nu are capacitatea instituțională de a impune pe deplin respectarea efectivă a legislației privind raportarea.

Există numeroase dovezi ale sub-raportării accidentelor de muncă, în special a accidentelor non-mortale sau non-grave. Compararea datelor dintre Republica Moldova și o selecție de țări europene arată că rata de incidență a accidentelor de muncă în Republica Moldova a fost de mai multe ori mai mică decât țările europene, în timp ce rata de incidență a accidentelor de muncă mortale în Republica Moldova a fost de mai multe ori mai mare decât în țările europene.

Mai mult, datele privind prestațiile și indemnizațiile de asigurări sociale indică o scădere bruscă în anul 2018 a numărului de indemnizații de incapacitate de muncă cauzată de un accident de muncă sau de o boală profesională, atunci când responsabilitatea inspecției a fost împărțită între Inspectoratul de Stat al Muncii și 10 instituții, sugerând că un număr mare de cazuri de accidente de muncă au fost clasificate ca accidente în afara muncii în această perioadă, în pofida indemnizațiilor mai mici.

Un grad considerabil de sub-raportare și raportare eronată a accidentelor de muncă poate fi legat de următoarele:

- Inspectoratul de Stat al Muncii cercetează accidentele de muncă grave și mortale. Reieșind din capacitatea instituțională limitată, Inspectoratul de Stat al Muncii cercetează până la 150 de cazuri pe an. Reforma recentă privind descentralizarea inspecțiilor de stat a afectat și eficiența inspecțiilor. Inspectoratul de Stat al Muncii cercetează, de asemenea, dacă cazurile mortale comunicate sunt clasificate ca accidente de muncă sau în afara muncii și dacă cazurile grave comunicate sunt clasificate ca accidente grave sau care produc incapacitate de muncă.
- Angajatorii nu au specialiști competenți în SSM sau capacitatea de a constitui comisiile de cercetare a accidentelor de muncă. Discrepanțele în legislația privind asigurarea socială rezultă în descurajarea financiară a angajatorilor de a acorda prestații cauzate de accidentele de muncă.
- O mare parte a lucrătorilor implicați în munca informală și a lucrătorilor independenți (în special în agricultură) nu sunt subiecți ai inspecțiilor periodice a muncii. Angajații nu sunt pe deplin sensibilizați despre drepturile și prestațiile asigurate. Deși prestațiile și indemnizațiile de asigurare în cazul accidentelor de muncă sunt mai favorabile decât indemnizațiile pentru incapacitate de muncă cauzate de boli obișnuite, angajații sunt descurajați să solicite indemnizațiile în cazul accidentelor de muncă datorită efortului administrativ mai mare și, în unele cazuri, de teama de a pierde locurile de muncă.
- Există o deficiență gravă în raportarea bolilor profesionale. În pofida faptului că procedura stabilită pentru stabilirea diagnosticului de boli profesionale este în vigoare, Agenția Națională pentru Sănătate Publică și Centrul republican de boli profesionale raportează un număr extrem de redus de cazuri de boli profesionale. Unul dintre motive este faptul că medicii de familie au o sensibilizare/cunoștințe reduse cu privire la sănătatea în muncă. Aceștia se concentrează pe tratarea simptomelor pacienților, mai degrabă decât investigarea cauzelor care a dus la boli.

8 Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Regulamentului privind modul de cercetare a accidentelor de muncă, Nr. 1361 din 2005.

9 Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Regulamentului sanitar privind modul de cercetare și stabilire a diagnosticului de boală (intoxicație) profesională, Nr. 1282 din 2016.

În Republica Moldova, mai multe instituții sunt responsabile pentru colectarea datelor privind accidentele de muncă și bolile profesionale. Datele privind accidentele de muncă sunt colectate de Inspectoratul de Stat al Muncii și Biroul Național de Statistică. Suplimentar, Casa Națională de Asigurări Sociale prezintă date privind prestațiile și indemnizațiile cauzate de accidente de muncă și ajutorul de deces. Nu există un mecanism de coordonare sau o bază de date electronică centralizată privind raportarea și înregistrarea accidentelor de muncă la nivel național.

Datele statistice disponibile privind accidentele de muncă sunt parțial conforme cu standardele Eurostat și NACE, oferind doar o selecție de informații cheie despre accidentele de muncă. Pentru a formula o politică de securitate și sănătate în muncă bazată pe dovezi, este de dorit să se analizeze datele privind accidentele de muncă, luând în considerare factori precum: ocupația, statutul de angajare, vârsta, dimensiunea întreprinderii, tipul de accidentare, partea vătămată corpului, și mediul de lucru.

Analiza noastră a sistemelor naționale de raportare a accidentelor de muncă și a bolilor profesionale din Republica Moldova, prezintă următoarele recomandări:

- În calitate de autoritate unică responsabilă cu aplicarea securității și sănătății în muncă și cercetarea accidentelor de muncă, Inspectoratul de Stat al Muncii ar trebui să își îmbunătățească capacitatea instituțională de a efectua inspecții integrate în conformitate cu standardele internaționale ale muncii, în special Convențiile OIM Nr. 81 și Nr. 129. În această privință, este necesar să se revizuiască legislația actuală, care se bazează parțial pe sistemul delictual.
- Este necesar de a îmbunătăți conformarea angajatorilor privind raportarea accidentelor de muncă. Instruiri și ghidări necesare ar trebui să fie asigurate angajatorilor, în special întreprinderilor mici, care nu au specialiști desemnați în SSM. Recenta ratificare a Convenției OIM Nr. 161 de către Republica Moldova ar putea contribui la dezvoltarea mai multor opțiuni pentru serviciile de SSM.
- Modelul procesului verbal de cercetare și raportare a accidentelor de muncă de către angajatori necesită aproape aceeași cantitate de date ca și formularul de cercetare și raportare al inspectorilor de muncă. Acest lucru creează o sarcină administrativă excesivă pentru angajatori. În timp ce formularul de raportare ar trebui să colecteze informațiile esențiale, acesta trebuie simplificat pentru a permite angajatorilor să le completeze în mai puțin timp și cu mai puțin efort. Este așteptat de asemenea ca efortul continuu în vederea implantării sistemului de raportare online va îmbunătăți raportarea de către angajatori.
- Angajații ar trebui să fie conștienți de drepturile și beneficiile lor în cazul accidentelor de muncă și a bolilor profesionale și ar trebui să le exercite fără nicio reticență sau senzație de frică de a pierde locul de muncă. În același timp, angajații și sindicatele ar trebui să își consolideze capacitatea în materie de securitate și sănătate în muncă și cercetarea accidentelor de muncă. Este crucial de a oficializa un număr mare de lucrători în economia informală.
- Disparitatea existentă în legislația privind asigurarea socială în ceea ce privește obligațiile angajatorilor între indemnizațiile legate de muncă și cele nelegate de muncă ar trebui eliminată. Casa Națională de Asigurări Sociale ar trebui să revizuiască și să faciliteze procedura administrativă pentru solicitarea indemnizațiilor legate de muncă.
- Inspectoratul de Stat al Muncii și Biroul Național de Statistică ar trebui să dezvolte un mecanism de coordonare pentru colectarea și analiza statisticilor privind accidentele de muncă. Dezvoltarea unei baze de date naționale privind accidentele de muncă și bolile profesionale ar trebui luată în considerare pentru a asigura accesul și schimbul de date de către instituțiile relevante. Pentru a putea servi drept bază de dovezi pentru strategia SSM, datele despre accidentele de muncă ar trebui analizate mai detaliat, în conformitate cu metodologia Statisticilor europene privind accidentele la locul de muncă (ESAW) ale Eurostat.

- Există o necesitate urgentă de a revigorării sistemul de raportare și înregistrare a bolilor profesionale. Ca prim pas pentru îmbunătățire, medicii de familie ar trebui să fie instruiți și sensibilizați cu privire la importanța detectării factorilor de risc profesional subiacenți în etapa examinărilor medicale.

După cum arată acest raport, există un spațiu considerabil de îmbunătățire a raportării și înregistrării accidentelor de muncă și a bolilor profesionale în Republica Moldova. Sperăm că principalele constatări și recomandări formulate în acest raport vor contribui la construirea unui sistem național eficient de securitate și sănătate în muncă în Republica Moldova.

OIM a sprijinit acest proces în cadrul proiectului curent de cooperare pentru dezvoltare. În special, OIM sprijină Inspectoratul de Stat al Muncii în crearea unei platforme online care să permită raportarea electronică a înregistrării accidentelor de muncă, precum și sporirea capacităților inspectorilor de muncă nou recrutați pentru a efectua inspecțiile integrate ale muncii în conformitate cu standardele internaționale ale muncii.

Referințe

Paginile de internet ale instituțiilor naționale și internaționale

Inspectoratul de Stat al Muncii	https://ism.gov.md
Biroul Național de Statistică	https://www.statistica.md
Agenția Națională pentru Sănătate Publică	https://www.ansp.md
Casa Națională de Asigurări Sociale	https://www.cnas.md
Organizația Internațională a Muncii	https://www.ilo.org
Oficiul Statistic al Uniunii Europene (Eurostat)	https://ec.europa.eu/eurostat

Legislația Republicii Moldova

Textele sunt disponibile în Registrul de Stat al Actelor Juridice al Ministerului Justiției pe <https://www.legis.md>.

Codul Muncii al Republicii Moldova, Nr. 154 din 2003.

Legea asigurării pentru accidente de muncă și boli profesionale, Nr. 756 din 1999.

Legea privind Inspectoratul de Stat al Muncii, Nr. 140 din 2001.

Legea privind supravegherea de stat a sănătății publice, Nr. 10 din 2009.

Legea securității și sănătății în muncă, Nr. 186 din 2008.

Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Regulamentului privind modul de cercetare a accidentelor de muncă, Nr. 1361 din 2005.

Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Regulamentului sanitar privind modul de cercetare și stabilire a diagnosticului de boală (intoxicație) profesională, Nr. 1282 din 2016.

Hotărârea Guvernului Cu privire la înființarea Departamentului Protecției Muncii al Republicii Moldova pe lângă Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei al Republicii Moldova, Nr. 61 din 1992.

Hotărârea Guvernului privind reglementarea controalelor, Nr. 395 din 2003.

Bibliografie

Eurostat. European Statistics on Accidents at Work (ESAW) – summary methodology, 2013.
<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/5926181/KS-RA-12-102-EN.PDF>

ILO. Code of Practice for Recording and Notification of Occupational Accidents and Diseases, 1996.
https://www.ilo.org/safework/info/standards-and-instruments/codes/WCMS_107800/lang--en/index.htm

ILO. List of Occupational Diseases, 2010.
https://www.ilo.org/safework/info/publications/WCMS_125137/lang--en/index.htm

ILO. National System for Recording and Notification of Occupational Diseases – Practical Guide, 2013.
https://www.ilo.org/safework/info/publications/WCMS_210950/lang--en/index.htm

ILO. Report on Improvement of National Reporting, Data Collection and Analysis of Occupational Accidents and Diseases, 2012. https://www.ilo.org/safework/info/publications/WCMS_207414/lang--en/index.htm

ILO. Overview of the informal economy in the Republic of Moldova: Factsheet. https://www.ilo.org/budapest/WCMS_751315/lang--en/index.htm

Kurppa, K. Severe Under-reporting of Work Injuries in Many Countries of the Baltic Region: An exploratory semi-quantitative study, Helsinki, 2015. http://www.balticseaosh.net/wp/wp-content/uploads/2015/10/Severe-Under-reporting_final-report_Kurppa.pdf

Agenția Națională pentru Sănătate Publică. Raportul Anual Național privind Supravegherea de Stat a Sănătății Publice în Republica Moldova, 2011–2017. <https://old.anasp.md/statistici-rapoarte>

Biroul Național de Statistică. Formularul de cercetare statistică anuală a accidentelor de muncă AM, 2016. https://statistica.gov.md/public/files/Formulare_statistice/2019/Forta%20de%20munca/rom/AM.doc

Casa Națională de Asigurări Sociale. Rapoartele anuale privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat, 2016–2019. <http://cnas.md/lib.php?l=ro&idc=439&t=/Rapoarte/Rapoarte-privind-executarea-BASS/Rapoarte-anzuale-privind-executarea-bugetului-asigurarilor-sociale-de-stat>

Confederația Națională a Sindicatelor din Moldova. Situația accidentelor de muncă în Republica Moldova în contextul reformei controlului de stat în domeniul securității și sănătății în muncă, 2020. <http://sindicate.md/wp-content/uploads/2020/09/AM-anii-2019-2020.pdf>

Inspectoratul de Stat al Muncii. Raportul Anual de activitate al Inspectoratului de Stat al Muncii, 2010–2017. <https://ism.gov.md/ro/content/raport-anual>

Inspectoratul de Stat al Muncii. Raportul Anual privind activitatea autorităților competente în domeniul controlului respectării legislației RM SSM, 2018–2019. <https://ism.gov.md/ro/content/raport-anual>

WHO. International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems, 2016. <https://icd.who.int/browse10/2016/en>

Colectarea, înregistrarea și notificarea datelor privind accidentele de muncă și bolile profesionale sunt esențiale pentru formularea politicilor de securitate și sănătate în muncă bazate pe dovezi și stabilirea priorităților și a obiectivelor pentru acțiuni preventive. Cu toate acestea, Republica Moldova, se confruntă cu provocări majore de sub-raportare a accidentelor de muncă non-mortale și a sistemelor disfuncționale de registre naționale ale bolilor profesionale.

Acest raport a fost elaborat de către OIM, pe baza consultărilor și interviurilor reprezentanților instituțiilor de stat și a partenerilor sociali, precum și analiza documentară a rapoartelor disponibile cu privire la problemele legate de securitatea și sănătatea în muncă în Republica Moldova. El analizează amploarea sub-raportării, motivele și consecințele acesteia. În baza acestor constatări, raportul oferă recomandări pentru îmbunătățirea sistemului de raportare a datelor în Moldova